

FANTASIAZKO ETA BELDURREZKO ZINEMAREN XIX. ASTEA

HIZKUNTZA ERABILERAREN NEURKETA

AURKIBIDEA

1.	SARRERA.....	3
2.	METODOLOGIA	4
3.	AHOZKO ERABILERA.....	5
3.1.	Filmak.....	5
3.2.	Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak	5
3.3.	Ekitaldi nagusiak	6
3.4.	Aurkezpen prentsaurrekoak	6
3.5.	Prentsaurrekoak	6
3.6.	Jendaurreko zerbitzuak.....	7
4.	IDATZIZKO MATERIALA	8
4.1.	Liburuak	8
4.2.	Programazio liburuxka.....	8
4.3.	Programazio taula	8
4.4.	Beldurrezko astea euskaraz.....	9
4.5.	Eskuorriak, sarrerak, postalak,	9
4.6.	WEB orria	9
4.7.	Kartelak.....	9
4.8.	Prentsarako materiala	9
4.9.	Errotulazioa	10
4.10.	Komiki Jardunaldiak	10
5.	ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK.....	11
5.1.	Antzerkiak.....	11
5.2.	Erakusketak	11
6.	ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK	12

1. SARRERA

BAGERA Donostiako Euskaltzaleen Elkartek, euskararen erabilera areagotzea ardatz duela, Donostiako aisialdian eragina duten ekintza nagusietan hizkuntza erabileraren neurketa egin ohi du: Aste Nagusia, Jazzaldia, Zinemaldia eta Musika Hamabostaldia. Hau dela eta, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean azken urte hauetan bezala, aurten ere behaketa egin dugu.

Garrantzitsua da oso euskararen erabilera normalizatzea egunerokotasunean. Era berean, gizarteari eskaintzen zaizkion aisialdirako kultur ekitaldietan euskaren presentzia areagotzea oso garrantzitsua da. Ostera ere, gogorarazi behar dugu euskara hizkuntza ofiziala dela Euskal Autonomi Erkidegoan eta, halaber, Donostiako udal ordenantzek euskarari ofizialtasun hau aitortzeaz gain, Udalak antolatutako ekintza guztietan lehentasuna izan behar duela esaten dute ere.

Beraz, Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren Astean antolatzen diren jardueratan euskararen erabilera idatzia zein ahozkoa areagotzea du helburu Bagerak; hau da, Beldurrezko eta Fantasiatzko Zinemaren Astean euskararen presentzia normalizatzea.

2. METODOLOGIA

Azkeneko urte hauetan, 2002tik, urtez urte egin du BAGERA Elkarteak Zinema Astearen neurketa eta beraz, datu guztiak aurrean izan ditugu neurketa egin eta ondorioak ateratzerakoan. Asteak bere gain hartzen dituen momentu guztiak neurtzen saiatu gara. Filmen aurkezpenak, euskaraz azpiztitulua dutenak edota bikoiztutako film kopurua, programazio aurrerapenaren txostena, filmez filmeko gida, kartelak, e.a. neurtu ditugu besteak beste.

Behaketa aurrera eramateko orduan, bagerakideen laguntza ezinbestekoa izan da, halere, elkartetik kanpoko kolaboratzaileak ere izan ditugu behaketa aurrera eramateko orduan.

Neurketa egiterakoan, hizkuntza erabilera 3 atal desberdinetan azaldu dugu eta kasu guztietan bi eletan egin zela adierazten dugunean, zehazki, euskaraz eta gaztelaraz egin zela esan nahi dugu:

a) Ahozko erabilera: Filmak, ekitaldi nagusiak, prentsaurrekoak, film emanaldietako ongi etorri eta aurkezpenak (ongi etorria, sarrerako lehen hitzak bezala eta aurkezpena pelikulen xehetasunak ematerakoan) eta jendaurreko zerbitzuak aztertzen ditugu atal honetan. Zein hizkuntza erabiltzen den eta bakoitza zein neurritan erabiltzen den hartzen dugu kontuan.

b) Idatzizko materiala: Idatzizko material ugari izaten da Astearen. Antolakuntzaren argitalpenak (filmez filmeko gida, programazioaren aurrerapen txostena, ...), kartelak, web orria, errotulazioak, e.a. izaten ditugu aztergai.

c) Erakusketak: Atal honetan Astearen baitan antolatzen diren erakusketetan egiten den hizkuntza erabilera neurtzen dugu.

3. AHOZKO ERABILERA

3.1. Filmak

Atal hau Zinema Astearen ekintzarik garrantzitsuena dela gogoan izan behar dugu. Aurten, asteak 44 film luze eman ditu eta, horietatik 7 azpigitulua euskaraz dute. Bestalde, 32 labur eman dira eta horietatik 19 euskarazko azpigituluak izan dituzte. Emanaldi kopuruei erreparatuz, 53 izan dira film luzeena, 7 euskaraz azpigitulua izan dute eta bi euskaraz izan dira; beraz, euskaraz filma luzeen emanaldien %13,20 izan da. Film laburren emanaldiak 51 izan dira horietatik 19 euskarazko azpigitulua izan dute, hau da, %37,2.

Sailez - sail honakoak izan dira aurten eskainitako filmak eta euskarazko emanaldien kopurua:

- Film luzeen sail ofiziala: 22 filmetatik 6 izan ziren euskaraz, %27,27. Emanaldiei dagokionez 28 emanaldietatik, 6 euskaraz azpigitulua zuten emanaldiek (%21,42).
- Film laburren sail ofiziala: 19 filmetatik, 19 euskaraz azpigitulutako emanaldiarekin, %100. Guztira 34 emanaldi egon ziren %55,9 euskaraz izan zirelarik.
- Film labur Espainiarrei dagokionez, film eta emanaldien kopurua berdina izan zen. 9 emanaldietatik, bat bera ere ez euskaraz (%0).
- Frank Henenlotter Sailean Emanaldi Eta Filmen Kopurua Berdina Izan Zen. 3 emanaldietatik, bat bera ere ez euskaraz (%0).
- Berreskuratutako klasikoetan ere film eta emanaldien kopurua berdina izan ziren eta 4 emanaldietatik, bat bera ere ez euskaraz (%0).
- Japoniako animazio zinemaren atalean 13 filmetatik azpigitulutako film bakarra egon da.
- Haurrentzako zinema: 2 emanaldietatik, biak euskarazkoa (%100).

3.2. Ekitaldien ongi etorri eta aurkezpenak

Ongi etorri eta aurkezpenak aztertzerakoan, kontuan izan behar dugu ekitaldi batzuk film bat baino gehiagoren emanaldia izan arren (normalean, laburren bat lehenengo eta luze bat edo gehiago ondoren), gehienetan ekitaldi osoak aurkezpen bakarra izan duela.

Bagerak behatutako filmetatik, 3k izan dute aurkezpena. Denak gazteleraz izan direlarik. Kasu bakar batean aipamen bat egin da euskaraz,

baina orokorrean gazteleraz izan dira. Beste hizkuntzen bat erabili diren kasuetan (japoniarra eta ingelesa) itzulpena gazteleraz izan da.

3.3. Ekitaldi nagusiak

Inaugurazio ekitaldiaren aurkezpena Edurne Ormazabalek egin zuen. Euskararen presentzia oso urria izan zen. Hasieran aurkezpena egiterako orduan (sarreran hitz batzuk besterik ez zituen euskaraz esan). Bestela aurkezpena gazteleraz izan zen. Jarraian Tomoo Haraguchiri omenaldi bat egin zioten eta horretarako Rebordinos igo zen, eta hitz batzuk egin zituen gazteleraz. Tomoo Haraguchi japoniarrez egin zuen eta itzulpena gazteleraz izan zen. Ondoren, "I love Sarah Jane" film laburra eskaini zuten ingelesez (azpigituluak gazteleraz).

"The Alphabet Killer" filmaren aurkezpena egin zuten jarraian, Edurne Ormazabalek eta filmaren taldekoek (aurkezpena zein taldearen itzulpena gazteleraz). Ondoren pelikula proiektatu zuten ingelesez (azpigituluak gazteleraz)

lazio inaugurazio ekitaldiaren eskema berdina jarraitu zuten eta ia bezala, euskararen presentziarik ez zen ia egon.

Itxiera ekitaldia Santiago Segurak aurkeztu zuen. Ekitaldi osoa gaztelaniaz izan zen. Sarituak beraien jatorrizko hizkuntzan aritu ziren eta Segurak "itzulpen" antzeko bat egin zuen, hau ere gaztelaniaz soilik.

3.4. Aurkezpen prentsaurrekoak

Aurkezpen nagusian, Ramon Etxezarretak hartu zuen hitza lehenik euskaraz eta jarraian gazteleraz egin zuen sarrera 5 minutuz. Ondoren Rebordinosek informazioa gazteleraz eman zuen. Jarraian Jon Sanzek (Kutxako ordezkariak) eta azkenik Gorka Villarrek (Calle 13ko produktu buruak) hartu zuten hitza, hauek ere dena gazteleraz egin zuten. Galdera txandan gaztelera soilik erabili zen.

3.5. Prentsaurrekoak

Atal honetan Zinema Asteko ekintzak aurkezteko egin diren prentsaurreko guztiak hartu ditugu kontuan, bai filmei buruzkoak, komiki jardunaldiei buruzkoak edota balorazioarenak ere. Baloraziorako prentsaurrekoa Victoria Eugenia egin zen. Etxezarreta eta Rebordinos izan ziren bertan. Lehenengo Etxezarretak hartu zuen hitza eta azalpen guztia bieletan eman zuen, lehenengo euskaraz eta ondoren gazteleraz. Jarraian galderen tarte ireki zuten eta Rebordinosek erantzun zituen galdera guztiak, gazteleraz.

Asteaz zehar egindako prentsaurrekoetan desberdina izan da. Astearen arduradun batek ematen zion hasiera prentsaurrekoari (gehiengoetan Rebordinosek), nahiko labur, eta hizkuntz erabilera prentsaurrekoa aurkeztu duen pertsonaren baitan egon da, gehienetan gazteleraz izan dira. Ondoren gonbidatuaren baitan izan da erabilitako hizkuntza, orokorrean gazteleraz egin dute, eta atzerriko hizkuntza erabili dutenean itzulpena gaztelerara egin da. Egindako galderak beti gazteleraz izan dira eta erantzunak ere gazteleraz egin dira.

Ostiralean haurren filmen inguruan (Olentzero eta oparien ordua) egindako prentsaurrekoa aipatu nahi dugu bereziki, oso larria iruditzen zaigulako. Filmak euskaraz bakarrik izan arren prentsaurreko gehiena gazteleraz izan zelako.

3.6. Jendaurreko zerbitzuak

Jendeari erantzuteko zerbitzuetan nolako harrera jaso ahal izan dugu neurtu nahi izan dugu.

Hainbat ekitalditan zeuden laguntzaileekin euskaraz egin ahal izan da, baina askotan lehenengo hitza gazteleraz izan da, batik bat zinema sarreretan.

Bestetik, Kultur Udal Patronatura deitu izan dugunean, aurten euskaraz egiteko aukera izan dugu.

4. IDATZIZKO MATERIALA

Oro har Asteko antolakuntzari dagokion idatzizko materiala bi eletan edota hiru eletan idatzirik dagoela esan daiteke, nahiz eta zenbait salbuespen egon. Antolakuntzatik kanpoko materialean berriz ez dago euskararen arrastorik. Dena den, jaso dugun idatzizko materiala banan bana aztertu dugu:

4.1. Liburuak

4 argitalpen eskuratu ditugu:

- “Fantasiatzko eta Beldurrezko Zinemaren XVIII. Astea”-ren liburuan, astean zehar izango diren film eta bestelako ekintzei buruzko informazioa azaltzen da 130 orrialdetan. Lehenik, antolatzaile, babesle eta laguntzaileen zigiluak ageri dira hiru eletan. Jarraian eskerrak emateko orrialde bat dago, honen beheko aldean Donostia Kulturaren egoitzaren helbidea eta Zinema Asteko lantaldearen fitxa teknikoa gazteleraz daude. Ondoren, epaimahaiari buruzko informazioa dago hiru eletan. Jarraian, filmei buruzko informazioa hiru eletan dago eta izenburua jatorrizko hizkuntzan, baina, hala ere aurreko urteetan bezala, alboan datorren fitxa teknikoa gazteleraz dago soilik. Gainontzeko ekintzei buruzko informazioa ere hiru eletan dago. Informazioaz gain, hainbat iragarki edo filmen kartelak daude. Hamar filmen kartel daude, haurren filmaren iragarkia euskara hutsez, 7 ingelesez eta 2 gazteleraz. Honetaz gain, 14 iragarle badira, euskaraz iragarki bakarra dago, 12 gazteleraz eta ingelesez bat.

- David Lean (Colección Nosferatu) liburua: 337 orrialdekoa da eta gaztelera hutsez dago, laburpenak izan ezik hiru eletan irakur ditzakegula.

- “Cine de animación japonés” liburua: 483 orrialdekoa da eta hau ere gaztelera hutsez argitaratu da.

- “2000 maniacos” aldizkaria: 82 orrialdeko aldizkaria da eta guztia gazteleraz dago, kontrazala izan ezik. Fantasiatzko eta beldurrezko zinemaren asteko kartel ofiziala azaltzen da eta hiru eletan dago.

4.2. Programazio liburuxka

30 orriko liburuxka bat da. Azalean kartel ofiziala du, hiru eletan eta antolatzaile, babesle eta laguntzaileekin. Kontrazalean, berriz, Calle 13ren iragarkia dator gazteleraz. Barnean, filma bakoitzaren azalpen labur bat dator, bi eletan, euskarak lehentasuna izanik eta testuak bata bestearen itzulpena dira.

4.3. Programazio taula

Triptiko formatuan, aste osoko programazioa modu grafikoan azaltzen da. Azalean kartel ofiziala dator hiru eletan eta kontrazalean Calle 13ren iragarkia gazteleraz. Informazio guztia bi eletan dago.

4.4. Beldurrezko astea euskaraz

Aurreko urtean, astean zehar euskaraz izango diren filma emanaldiak biltzen zituen liburuxka kaleratzen zen, aurten aldiz ez da horrelakorik izan.

4.5. Esku orriak, sarrerak, postalak, ...

Atal honetan Zinema Astearen inguruan sortzen den beste material idatzia biltzen dugu, kontuan izanik hau dela jende gehienarengana iristen den materiala.

Emanaldietarako eskuratu ditugun sarrerak oro har bi eletan egon dira, baita haurrentzako filmetako eta hasiera eta amaierako festen gonbidapenak ere.

Erakusketak iragartzen dituzten postalak oro har bi eletan daude. Nahiz eta batzutan izenburua gaztelera hutsez egon ("Viaje Allá: Ciudades y gentes").

4.6. WEB orria

Aurtengo web gunean, iaz bezala, lehenik hizkuntza aukeratzeko pantaila agertzen da, euskara, gaztelera eta ingelesa, aipatutako ordenan. Informazio guztia hiru hizkuntzetan eskuratzeko aukera ematen du. Aurten iaz ez bezala, filmen fitxa tekniko guztiak gaztelera daude. Horretaz gain, beste akats bat ikusi dugu, orrialde guztietan (behealdean) idazpuruan agertzen diren fantasiatzko eta beldurrezko astearen datuak gaztelera daude bakarrik (Semana de cine fantástico y de terror, helbidea...).

4.7. Kartelak

Guztira 6 kartel desberdin ikusi ditugu Zinema Astean zehar prentsaurrekoetan barne:

- Ofiziala: Hiru eletan ikusi ditugu kartel guztiak.
- Babesleena: prentsaurrekoetan ikusi izan dugu eta bertan antolatzaile eta babesleen berri hiru eletan agertzen zen.
- Komiki Jardunaldien kartelak hiru dira. Informazioa bieletan dute hirurak. Izenburua, hiruetatik batek euskaraz dauka (Euskadi Fantastikoa IV).
- Bi erakusketa daude eta bakoitzeko kartel bat. Informazioa bi karteletan elebiduna da.

4.8. Prentsarako materiala

Prentsaurrekoetan eta antolakuntzak emandako poltsan eskuratu izan dugun materiala bildu dugu. Prentsa txostena, eguneko programazio txostenak, filmei buruzko informazio txostenak, erakusketei buruzko informazio txostenak eta zenbait iragarki besteak beste. Oro har, bi eletan edo hiru eletan zegoen

informazioa, nahiz eta batzuetan hutsuneak izan (fitxa teknikoak eta helbideak adibidez gaztelera hutsez zeuden).

Bestetik, posta elektroniko bidez bidalitako prentsa oharretan, informazioa euskaraz eta gaztelera jaso zitekeen normalean, baina hutsuneak izan dira, mezu bakarren bat gaztelera hutsez jaso dugu eta mezuen izenburu gehienak gaztelera daude.

4.9. Errotulazioa

Zine aretoetako edota erakusketa tokietako eta bulegoetako ateetan ipinitako ohar edo txartelak orokorrean bi eletan ikusi ditugu.

4.10. Komiki Jardunaldiak

Komiki Jardunaldien programazioa azaltzen duen 4 orritako liburuxka bieletan dago, bata bestearen itzulpena da.

Aldizkariari dagokionez (publizitate gehigarri berezia), lehen orrialdea bieletan dago. Kontrazalean, erakusketen datak eta ordutegiak azaltzen dira bieletan. Azkenik, oinazpiak ere bieletan azaltzen dira.

5. ERAKUSKETA ETA ANTZERKIAK

5.1. Antzerkiak

Behatutako antzerkietan ez da inongo hizkuntzarik erabili.

5.2. Erakusketak

Zinema Astearen inguruan egon diren bost erakusketak behatu ditugu, alde batetik komiki jardunaldien inguruan egondako laurak eta bestetik Tomoo Haraguchi-ren efektuak.

- Komiki Jardunaldien inguruan lau erakusketa antolatu dira. Lauetan hizkuntza erabilera ezberdina izan da: Miguel Ángel Martín “For Your Pleasure” erakusketan kanpoaldean zeuden kartel nagusiak bieletan zeuden eta baita argazki oinak ere bai, hala ere, komikiak gaztelaraz zeuden eta proiektatzen zuten pelikula ingelesez zegoen (azpiztitulua gaztelaraz). Isabel Manceboren erakusketan nahiz eta argazkien oinak bieletan egon gaztelara nabarmenduago azaltzen zen, testu nagusien barneko panelak, berriz, bieletan. Fnac-en zegoen erakusketan guztia gaztelaraz zegoen.

- Tomoo Haraguchi-ren efektu berezien erakusketan nahiz eta panel nagusia bieletan egon erakusleihatoko testuak eta oinak gaztelaraz zeuden.

6. ONDORIOAK ETA PROPOSAMENAK

Orain arte azaldutako datuak aztertuz, atalez atal balorazio orokor bat egingo dugu jarraian.

Ahozkoan eta filmetan erabilitako hizkuntzari dagokionean iaz bezala 7 izan dira euskaraz azpititulua zuten filmak. Positiboki baloratzen du BAGERA Elkarreak horietatik 6 sail ofizialekoak izatea (iaz baino 3 gehiago) eta filma bat Japoniako animazio sailekoa. Hala ere, horietaz gain, sail bakoitzean gutxienez euskaraz azpititulua duen film bat egotea proposatzen dugu datorren urterako. Modu honetan, euskarak presentzia izango luke sail guztietan.

Film luzeetan kuantitatiboki iazko proportzioan mantendu da, haurren bi filmak euskaraz izan dira. Film laburretan, berriz, aurten igo egin dira euskaraz azpititulua zutenak (15tik 19ra).

Dena dela, zertan hobetua badago oraindik ere, ekitaldi nagusietan, aurkezpenetan eta prentsaurrekoetan euskararen presentzia oraindik ez baita behar bezain bestekoa. Are gehiago, Inaugurazio eta klausura ekitaldietan euskararen presentzia txikiagoa izan da aurreko urteetan baino. Aurten ere ez da egon aurkezpenik bieletan. Oro har bi ekitaldietan gaztelera nabarmen nagusitu da, baita gainerako interbentzioak (sari banaketak, esketxak, e.a.) gaztelera izaten direlako. Filmen aurkezpen gehienetan eta prentsaurrekoetan gaztelera euskararen gainetik jarraitzen du nabarmen.

Idatzizko materialari dagokionez, aurreko urteetako bide beretik egin da euskararen erabilera. Elebitasuna eta hiru eletan gailendu arren badira zuzendu beharreko batzuk. Besteak beste, Asteak kaleratzen dituen argitalpenen artean ere elebitasuna lortzea.

Azkenik, **erakusketei** dagokienean, atzera pausua eman dela ikusi dugu. Nahiz eta kartel eta panel orokorretan elebitasunerako joera dagoela esan daitekeen, argazki oinak gehienetan gaztelera hutsean azaltzen dira (edo gaztelera nabarmen izaten da). Erakusketetan idatzitakoa oso gutxi izan arren, txarteltxoetan hizkuntza erabili denean, euskarak oso presentzia txikia du. Honetaz gain Fnacen izan den erakusketaren berri ateratako esku orria gaztelera hutsez azaltzen da.

Oro har, BAGERA Elkarreak positiboki baloratzen du iaz emandako aurrera pausuak aurten ere mantendu direla ikusteak baina, atzera pausoak ere eman dira ekitaldi nagusietan eta erakusketetan eta hori oso kezagarria iruditzen zaigu. Beraz BAGERAK ondokoa proposatzen dio Zinema Asteko antolakuntzari: dauden hutsuneak zuzentzea eta aurrerapausoak sendo mantendu ditzan. Txostenean azaltzen den bezala, urtero errepikatzen diren hutsuneei konponbidea ezar diezaiela, Zinema Astea euskararen normalizazioa lortzeari begira. Antolakuntzak badaki bide horretan BAGERAren laguntza behar izanez gero, beti prest edukiko gaituela.

